

УДК 811.161.2:81'373.6:001.4

DOI: <https://doi.org/10.18524/2413-0613.2018.22.145399>

О. А. Войцева,

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри загального та слов'янського мовознавства філологічного факультету

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,

Французький бульвар 24 / 26, м. Одеса, 65058, Україна,

тел.: +38(048) 776-04-42,

movoznavstvo98@gmail.com;

старший науковий співробітник

державної наукової установи „Інститут модернізації змісту освіти”,

пров. Нахімова, 8, к. 24, м. Одеса, 65014, Україна

ПАРФУМЕРНО-КОСМЕТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЇЇ ПОХОДЖЕННЯ

Статтю присвячено термінології української мови, що відбиває сучасний стан і поняттєвий апарат галузей парфумерії і косметики. Розвиток парфумерно-косметичної термінології знаходиться в тісній кореляції з референтною сферою, в підсистемі взаємозалежних і взаємопов'язаних між собою мовних елементів. Походження, специфіка і розвиток парфумерно-косметичної термінології в українській мові викликають зацікавлення вчених і зумовлюють актуальність обраної теми. Метою дослідження є аналіз генези парфумерно-косметичної термінології сучасної української мови.

Зібраний матеріал свідчить, що у складі термінології парфумерії та косметики питомі за походженням терміни становлять лише 5, 6 % від зібраних лексем (без урахування похідних слів). З індоєвропейського лексичного фонду успадковано слова *вода, сіль*, з праслов'янської мови – *духи, мило, віск*. Унаслідок контактів між східнослов'янськими мовами та власного розвитку української мови виникли такі номінації, як *піна, свічка, пробник, освітлювач, білила* та ін. Запозичення домінують у корпусі термінології косметичних і парфумерних засобів української мови (вони становлять 45, 6 % від загального числа досліджених нами термінів), що можна пояснити загальнотермінологічною тенденцією до інтернаціоналізації фахової лексики та міжнародним характером парфумерно-косметичної індустрії. Прямі або опосередковані етимологічні запозичення з грецької (*аромат, крем*), латинської (*гель, концентрат*), французької (*помада, одеколон*), англійської

мов (*спрей, коректор, тонік*) зазнають на ґрунті приймаючої української мови фонетичної, лексико-семантичної, граматичної адаптації.

Ключові слова: термін, парфумерно-косметична термінологія, етимологія, питома лексика, запозичення.

Сучасна галузь парфумерно-косметичної термінології (далі – ПКТ) як динамічна і широко вживана мовцями фахова лексична підсистема, що має багатовікові традиції, викликає зацікавленість з боку термінологів, про що свідчать праці З. Гандалоевої, Н. Гимер, О. Коломієць, І. Полюги, В. Кутенко, О. Таранової та ін. [див.: 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8].

Зокрема етимологію, структуру і семантику назв засобів парфумерії і косметики російської мови XI–XXI ст. дослідила О. Коломієць. На її думку, парфумерно-косметичні продукти спочатку „функціонували в мові як пахучі речовини та прикраси, потім – як лікувальні препарати, а пізніше їх стали використовувати для підкреслення краси та молодості. З XIX ст. вітчизняні косметика и парфумерія виділилися як самостійні галузі, пройшли стадію „хімізації” та повернення до натуральних продуктів” [5, с. 3–4].

Термінологію косметики та косметології в українській мові на структурно-семантичному рівні проаналізувала Н. Гимер, яка наголошує, що „у сучасних соціокультурних умовах спостерігаємо використання лексики, пов’язаної зі сферою виробництва косметичних засобів, їх застосування, а також із відповідною науковою галуззю – косметологією. <...> На сучасному етапі постала потреба виробити власну національну фахову лексику косметики та косметології (ЛКК), нові фахові назви та упорядкувати уже наявні номінації у чітку систему, що має забезпечити терміноназвами косметичну галузь та косметологію як окрему науку” [3, с. 3].

Однак відсутність окремої лінгвістичної праці, що комплексно б описувала генезу, розвиток в українській мові термінології двох близьких за поняттєвим апаратом галузей – парфумерії і косметики, зумовлює актуальність обраної нами теми. Ми розглядаємо терміни парфумерії та косметики в одному терміномасиві, оскільки ці галузі та їх вербальні позначення перехрещуються і функціонують паралельно.

Сьогодні парфумерно-косметична продукція, що користується значним попитом у населення, переживає період реформування та пристосування до світових тенденцій, які спостерігаються в галузі парфумерії і косметології. В Україні зареєстровано понад 300 підприємств-виробників парфумерно-косметичної продукції, 15 вищих навчальних закладів готують фахівців для косметичної галузі [ФЕ].

Метою проведеного дослідження є встановлення джерел формування ПКТ сучасної української мови. Матеріалом слугували понад 200 парфумерно-косметичних термінів української мови, зібраних методом суцільної вибірки зі словників, наукової літератури, спеціальних видань, інтернет-джерел.

У теоретичному плані ми спиралися на праці термінологів (Д. Баранник, Т. Кияк, І. Кочан, А. Крижанівська, Г. Наконечна, Н. Непийвода, Т. Панько,

Л. Симоненко, Ф. Нікітіна, Б. Рицар та ін.), що відносять терміни і термінології різних галузей до особливого функціонального стилю мови.

Для ПКТ української мови базовими є терміноодиниці *парфумерія* і *косметика*. Термін *парфумерія* увійшов до ПКТ через посередництво французької мови (фр. *parfumerie*) з латини (лат. *per fumum* „крізь запах”), *заст. пахощі збірн.* „косметичні вироби (духи, одеколон і т. ін.), звичайно ароматичні” [СУМ, т. 6, с. 82]. Специфіка галузі парфумерії полягає в тому, що вона водночас є наукою і мистецтвом, оскільки дозволяє, спираючись на наукові дані, досвід і здібності людини, створювати найбільш гармонійні та приємні за запахом суміші духмяних речовин – парфумерні композиції [Пешук, с. 333].

Грецизм *косметика* < гр. *κοσμητική* „майстерність прикрашати” означає: „1. заходи догляду за шкірою, волоссям, нігтями; 2. *збірн.* засоби для надання свіжості й краси обличчю та тілу людини” [СУМ, т. 4, с. 306]. Галузь косметики тісно пов’язана з *косметологією* „галузь знання, що вивчає лікувальну й декоративну косметику” [СУМ, т. 11, с. 690].

В складі ПКТ функціонують терміни, перенесені з інших термінологій (медицина, фармакологія, хімія, дерматологія, анатомія, хірургія, релігія, кулінарія, мистецтво та ін.) шляхом транстермінологізації з повним чи частковим переосмисленням. Процес транстермінологізації викликає появу міжгалузевих омонімів, наприклад: *крем* (< фр. *crème* „вершки, крем, мазь”, лат. *chrisma*, гр. *χρῖσμα* від *χρῖω* „мажу”) „1. густа солодка маса зі збитих вершків, молока, масла, яєць, цукру з доданням різних спецій, кави, шоколаду, горіхів і т. ін., що вживається при виготовленні тортів, тістечок, а також як десерт; 2. косметична мазь; 3. паста для шкіряного взуття” [СУМ, т. 4, с. 333].

Крім того, запозичення лексем із загальнонародної мови спричиняє семантичні процеси, наприклад, генералізацію семантики, пор. *сироватка* (< псл. **syrovatъ* „пов’язаний з сиром”, **syrъ* „сировий”, **surovъ* „кислий, рідкий” (припускається, що зв’язок із словом *сир* вторинний) [ЕСУМ, т. 5, с. 242] „1) рідина, яка виділяється при згортанні молока та при утворенні з нього кислого молока й сиру; 2) рідина, що утворюється з крові та лімфи при їх зсіданні поза організмом і використовується в медицині як лікувальний і діагностичний засіб” [СУМ, т. 9, с. 200]. Розширення смислового обсягу слова на ґрунті ПКТ (*сироватка для обличчя*) відбулося завдяки властивостям текстури рідини, яка виділяється при згортанні молока.

ПКТ української мови будується на основі смислових логічних зв’язків, професійних знань, що виражені в мовних знаках, вона характеризується генетичною неоднорідністю, бо утворилася з різнорідних лексичних елементів – питомих і запозичених.

Відомо, що парфумерія і косметика використовувались на всіх ступенях розвитку людини – у релігійних обрядах, магії, алхімії. Батьківщиною парфумерного мистецтва вважають Месопотамію або Аравію; сучасна косметика зародилася на Стародавньому Сході [9].

О. Коломієць стверджує, що в XI–XVII ст. існували такі підгрупи спеціальної лексики на позначення предметів парфумерії і косметики: 1) назви

рослин (*чистотіл, мати-й-мачуха, кропива, звіробій*); 2) назви рідин (*води, відвари, настої, спирти*); 3) назви сухих речовин (*порошки, товчене каміння, сажка*); 4) назви мазей (*масть, смола*); 5) назви фарб (*білила, сурма (стибій), басма*) [6, с. 8]. Номінації парфумерії і косметики з XVI ст. фіксуються історичними словниками української мови (*молочко, облива, нечисть, короста, бородавка*) [3, с. 6].

Найдавнішим шаром ПКТ в українській мові є питома лексика, що за нашими підрахунками становить 5,6 % від зібраної кількості термінів (без урахування похідних слів). Це лексеми, успадковані з індоєвропейського мовного фонду (*вода, сіль*), з праслов'янської мови (*духи, мило, віск*), а також номінації, сформовані унаслідок контактів між східнослов'янськими мовами та власного розвитку української мови: *запах* (< *пахнути*, псл. *пахнѣти „властивість предметів, речовин діяти на органи нюху; те, що сприймається органами нюху” [СУМ, т. 2, с. 518]), *піна, свічка, пробник, освітлювач, білила* та ін).

Із загальнонародної мови запозичено до ПКТ слово *вода* (< псл. *vodā, іє. **ud-* „вода, мокрота”) „прозора, безбарвна рідина, що становить собою найпростішу хімічну сполуку водню з киснем” [ЕСУМ, т. 1, с. 414; СУМ, т. 1, с. 716], яке увійшло до складу двокомпонентних іменниково-прикметникових словосполучень (*парфумована / парфумерна вода, туалетна вода, духмяна вода, ароматична вода, міцелярна вода, трояндова вода, вітамінна вода* та ін.).

Лексема *сіль* (від індоєвропейської основи **sal-*, псл. *solь) „1. біла речовина з гострим характерним смаком, що являє собою кристали хлористого натрію і вживається як приправа до страв, для консервування і т. ін.” [ЕСУМ, т. 5, с. 253; СУМ, т. 9, с. 219] потрапила в розглядувану термінологію з галузі кулінарії: *солі ароматичні для прийняття ванни* „гігієнічні та ароматичні засоби на основі морської солі з ефірними оліями, ароматизаторами, екстрактами цілющих рослин; засоби для ароматерапії” [Пешук, с. 334].

До праслов'янських за генезою термінів належать: *духи* (< псл. *duxь, споріднене з „дух”, „душа”) „спиртовий розчин запашних речовин, що вживається як парфумерний засіб” [ЕСУМ, т. 2, с. 149–150; СУМ, т. 2, с. 444]; *масло* (< псл. *maz-slo від основи дієслова *mazati* „мазати”) „2. *спец.* жирова речовина, яку видобувають із мінеральних речовин” [ЕСУМ, т. 3, с. 407–408; СУМ, т. 4, с. 639]; *мило* (< псл. *mydlo похідне від *myti* „мити”) „гігієнічний засіб для миття, догляду за тілом, який має гарні очищувальні та піноутворювальні властивості” [ЕСУМ, т. 3, с. 461; Пешук, с. 331]); *віск* (< псл. *voskь) „1. пластична маса жовтого або білого кольору, яку виробляють бджоли для стільників; 2. якісно близька до бджолиного воску маса мінерального або рослинного походження” [ЕСУМ, т. 1, с. 404; СУМ, т. 1, с. 683]; *піна* (< псл. *рѣна „піна”) „непрозора легка пухлята маса, утворена на поверхні рідин від сильного коливання, збівтування, нагрівання, бродіння і т. ін.” [ЕСУМ, т. 4, с. 406; СУМ, т. 6, с. 535]); *свіча* (< псл. *světja) „паличка воску, лою, стеарину з гнотом усередині, яку використовують для освітлення”) [СУМ, т. 9, с. 97]).

Запозичена лексика домінує у ПКТ, вона становить 45,6 % від загального числа досліджених нами термінів. Іншомовні слова на ґрунті української мови

повністю засвоюються (олія, аромат, крем, бальзам, лак), належать до власне запозичень, у яких процес пристосування ще не завершився (амбре, желе, макіяж) або до варваризмів („запозичене чи створене за зразком якоїсь іншої мови слово або вираз, що порушує норми даної мови”) [СУМ, т. 19, с. 291]: *ремувер* „засіб для видалення макіяжа”; *плампер* „засіб для збільшення обсягу губ”; *хайлайтер, консилер* „засоби для висвітлення і маскування дефектів шкіри”. Нові модні терміни можуть бути синонімами відомих у ПКТ лексем: *рум’яна – блаш, латка – патчі*.

До найдавніших запозичень належать засвоєні українською мовою грецизми та латинізми, що могли входити за посередництвом інших мов, а в епоху середньовіччя – терміноназви арабського походження: *аромат* (< гр. *ἄρωμα*) „приємний і ніжний запах; пахощі” [СУМ, т. 1, с. 61]; *олія* (<гр. або лат. від псл. **olēja*) [ЕСУМ, т. 4, с. 182; СУМ, т. 5, с. 690]; *еліксир* (< лат. *elixir*, араб. *الإكسير* „аль-іксир”) „витяжка з рослин або міцний настій їх на спирті, ефірних оліях і т. ін., що використовується в медицині, косметичі” [СУМ, т. 2, с. 474]; *гель* (< лат. *gelo* „застигаю; мороз, лід”) „однорідні колоїдні драгли, що мають деякі властивості твердих тіл” [СІС, с. 121] тощо. З XVIII ст. запозичуються галліцизми, пор.: *бріолін, брильєнтин* (< фр. *brillant* „блискучий”) „косметичний засіб для волосся, який надає блиск, фіксує зачіску, використовується переважно чоловіками” [http://slovoedia.org.ua/93/53393/833745.html]; *помада* (фр. *pomade* < *potum* „яблуко”) „запашна косметична мазь, що є сумішшю жиру з ароматизованими речовинами. Така мазь для фарбування губ” [СУМ, т. 7, с. 111]; *одеколон* (< фр. *eau de Cologne* „кельнська вода”) „спирто-водяний розчин запашних ефірних масел, що є парфюмерним, гігієнічним та освіжаючим засобом” [СУМ, т. 5, с. 624]; *фіксатор* (< фр. *fixateur* „закріплювач”) *біол.* „спеціальна речовина для обробки біологічних об’єктів, щоб зберегти морфологічну будову й хімічний склад їх при гістологічних або цитологічних дослідженнях” [http://slovoedia.org.ua/36/53412/250159.html]: *фіксатор для волосся*.

На сучасному етапі іншомовні терміни з французької мови передають шляхом транскодування, наприклад, *гоммаж* (< фр. *gomme* „ластик”) „спеціальний засіб, призначений для очищення шкіри від відмерлих клітин, що зумовлює поліпшення її зовнішнього вигляду і структури” [7, с. 141].

Основна маса етимологічних арабізмів, що номінують речовини, використовувані у галузі парфумерії та косметики, увійшла через посередництво інших мов (німецької, французької та ін.): *бальзам* (< нім. *Balsam*, через лат. *balsamum* з гр., з араб.) „1. напіврідка запашна, з домішкою ефірних масел смола деяких рослин, що має застосування в техніці, медицині, парфумерії. Розчин рослинних смол в ефірному маслі; мазь, виготовлена з лікарських рослин” [СУМ, т. 1, с. 98]; *лак* (< фр., з араб. *лакк*, санскр. *акта*) „плівкотвірний розчин смол або ефірів целюлози в спирті, скипидарі або маслі, яким покривають яку-небудь поверхню для її збереження і блиску. Блискучий застиглий шар цього розчину на поверхні якого-небудь предмета” [СУМ, т. 4, с. 438]: *лак для волосся; тальк* (< нім., з іт., ісп. від араб. *талк*) „шаруватий м’який

мінерал білого або блідо-зеленого кольору. Порошок із цього мінералу, що застосовується в техніці та медицині” [Пешук, с. 335].

Значний вплив на сучасний склад ПКТ української мови здійснює англійська мова, що має статус мови міжнародного спілкування, пор.: *скраб* < англ. *to scrub* „терти, шкребти, дряпати” „косметичний засіб з відлущувальною дією (абразивний ефект), призначений для злущування ороговілих (відмерлих) клітин з поверхні шкіри”; *пілінг* < англ. *to peel* „знімати тонкий шар шкіри”; *спрей* < англ. *spray* „водяний пил, бризки; розпилювати” [Пешук, с. 334, 333, 335]; *тонік* < англ. *tonic water* „тонізуюча вода”: *тонік для обличчя*, *тонік для волосся*; *гліттер* < англ. *glitter* „блищати, виблискувати,, „різнокольорові декоративні, дрібно нарізані, розсипчасті блискітки” [<http://kosmetic.com.ua/shho-take-glitter-v-makiyazhi-manikyuri-i-dlya-volossya/>]; *патчі* (*латка, пластир, тканинна маска*) < англ. *patch* < латка, пластир”: *патчі для очей* „косметичні накладки, візуально схожі на пластирі, які борються з проявами втоми, набряками, синцями і зморшками” [<http://garna.top/yak-vukorystovuvaty-patchi-dlya-ochej/>]; *праймер* < англ. *primer* „буквар; початковий підручник” „базовий засіб для обличчя або нігтів”; *фланкер* < англ. *flanker, flank* „бік, сторона” „версія будь-якого аромату з деякими змінами, що стосуються нот, концентрації, зовнішнього вигляду флакона тощо” [<http://www.jak.iblog.in.ua/articles/spellsmell-navishho-potribni-flanker-i-chim-voni.html>] та ін.

Таким чином, можна стверджувати, що ПКТ як впорядкована підсистема науково-технічної термінології української мови відбиває сучасний стан і поняттєвий апарат галузей парфумерії і косметики. Міжнародний характер термінології парфумерії та косметики засвідчують асимільовані в українській мові терміни, запозичені з грецької, латинської, французької, англійської та інших мов світу, що виконують номінативну функцію і належать до базового шару ПКТ. Разом із тим відзначаємо експансію модної термінології з англійської мови, маловідомої мовцям і часто незрозумілої, яка в деяких випадках вживається паралельно з питомими словами.

Перспективним, на наш погляд, є дослідження лексико-семантичної, структурної та функціональної специфіки ПКТ української мови на тлі інших слов'янських мов.

Список використаних джерел та літератури

1. Войцева Е. А. Роль вербальных и визуальных компонентов в моделировании текстов парфюмерно-косметической рекламы. *Текст. Предложение. Слово. Исследования по русскому языку II.* / Под ред. А. Сzapigi, Z. Szapigi. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2016. С. 121–130.

2. Гандалоева З. С. История развития сферы парфюмерного и косметического производства и ее влияние на формирование соответствующей терминосистемы в современном английском языке. *В мире научных открытий.* 2015. № 3.7. С. 3414–3435.

3. Гимер Н. Іншомовна лексика в косметиці та косметології *Вісник Національного університету „Львівська політехніка”.* 2007. № 593. С. 74–78.

4. Гимер Н.О. Лексика косметики та косметології сучасної української мови: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 – українська мова. Львів, 2010. 18 с.

5. Коломиец Е.В. Наименования средств парфюмерии и косметики в русском языке XI–XXI века: этимология, структура, семантика : автореф. дис. ... канд. филол. наук. М., 2011. 19 с.

6. Коломиец Е.В. К проблеме терминологии в отечественной парфюмерии. Классификация запахов парфюма. Вестник МГОУ. Серия „Русская филология”. № 4. 2009. С. 95–98.

7. Полюк І.С., Кутенко В.О. Семантико-когнітивні особливості перекладу французьких текстів з косметології українською мовою. Мови професійної комунікації : лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: мат. III Міжнар. наук. конф. К.: „Кафедра”, 2016. С. 140–142.

8. Таранова Е.Н. Структурно-семантические особенности терминологии женской косметики (на материале русского и немецкого языков): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 – теория языка. Белгород, 2010. 202 с.

9. Morris E. *Fragrance: The Story of Perfume from Cleopatra to Chanel*. New York: Scribner, 1984. 304 p.

10. Пешук – Пешук Л. В., Бавіка Л. І., Демідов І. М. Технологія парфумерно-косметичних продуктів. К.: Центр учбової літератури, 2007. 376 с.

11. ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: В 7 т. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін. К.: Наук. думка, 1982–2002. Т. 1–6.

12. УМ – Словник української мови : в 11 т. Ред. кол. : І. К.Білодід (гол.) та ін. К.: Наук. думка, 1970–1980.

13. ФЕ – Фармацевтична енциклопедія. URL: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/>

14. Словопедія: <http://slovopedia.org.ua/>

References

1. Voytseva EA (2016) Rol' verbal'nykh i vizual'nykh komponentov v modelirovanii tekstov parfyumerno-kosmeticheskoy reklamy [Verbal and visual components in simulation of texts of perfumery-cosmetic advertising]. *Tekst. Predlozhenie. Slovo. Issledovaniya po russkomu yazyku II*. Pod red. A. Czapigi, Z. Czapigi. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, pp. 121–130.

2. Gandaloeva ZS (2015) Istoriya razvitiya sfery parfyumernogo i kosmeticheskogo proizvodstva i ee vliyanie na formirovanie sootvetstvuyushchey terminosistemy v sovremennom angliyskom yazyke [The history of development of the domain of perfumery and cosmetic production and her influence is to formation of the appropriate терминосистемы in modern English language] *V mire nauchnykh otkrytiy*, no. 3.7, pp. 3414–3435.

3. Hymer N (2007) Inshomovna leksyka v kosmetytsi ta kosmetolohiyi [Foreign lexicon in the cosmetics and cosmetology] *Visnyk Natsional'noho universytetu L'vivs'ka politekhnika*, no.593, pp. 74–78.

4. Hymer NO (2010) *Leksyka kosmetyky ta kosmetolohiyi suchasnoyi ukrayins'koyi movy* [Cosmetics lexicon and cosmetology modern Ukrainian language] (PhD Thesis), L'viv: Lvov National University of Ivan Franco.

5. Kolomiets EV (2011) *Naimenovaniya sredstv parfyumerii i kosmetiki v russkom yazyke XI–XXI veka: etimologiya, struktura, semantika* [The name of the means of the perfumery and cosmetics in Russian of XI are XXI centuries: ethymology, structure, semantics] (PhD Thesis), Moskva: Moscow state regional university.

6. Kolomiets EV (2009) *K probleme terminologii v otechestvennoy parfyumerii. Klassifikatsiya zapakhov parfyuma* [To the problem of the terminology in domestic perfumery. Classification of the smells of perfum] *Vestnik MGOU*, no. 4, pp. 95–98.

7. Polyuk IS, Kutenko VO (2016) *Semantyko-kohnityvni osoblyvosti perekladu frantsuz'kykh tekstiv z kosmetolohiyi ukrayins'koyu movoyu* [Semantics-cognitive features of translation of French texts on cosmetology to Ukrainian language] *Movy profesiynoyi komunikatsiyi: linhvokul'turnyy, kohityvno-dyskursyvnyy, perekladoznavchyy ta metodychnyy aspekty: mat. III Mizhnar. nauk. konf.*, pp.140–142.

8. Taranova EN (2010) *Strukturno-semanticheskie osobennosti terminologii zhenskoy kosmetiki (na materiale russkogo i nemetskogo yazykov)* [Structural-semantic features of the terminology of women's cosmetics (on material of the Russian and German languages)] (PhD Thesis), Belgorod: Belgorod State University.

9. Morris E (1984) *Fragrance: The Story of Perfume from Cleopatra to Chanel*. New York: Scribner, 304 p.

10. Peshuk – Peshuk LV, Bavika LI, Demidov IM (2007) *Tekhnolohiya parfumerno-kosmetychnykh produktiv*. K.: Tsentr uchbovoyi literatury, 376 p.

11. ESUM – *Etymolohichnyy slovnyk ukrayins'koyi movy: V 7 t. AN URSSR. In-t movoznavstva im. O. O. Potebni; Redkol. O. S. Mel'nychuk (holovnyy red.) ta in. K.: Nauk. dumka, 1982–2002. T. 1–6.*

12. SUM – *Slovnyk ukrayins'koyi movy : v 11 t. Red. kol.: I. K.Bilodid (hol.) ta in. K.: Nauk. dumka, 1970–1980.*

13. FE – *Farmatsevychna entsyklopediya*. URL: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/>

14. *Slovopedia* URL: <http://slovopedia.org.ua/>

Е. А. Войцева

ПАРФЮМЕРНО-КОСМЕТИЧЕСКАЯ ТЕРМИНОЛОГИЯ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА И ЕЕ ПРОИСХОЖДЕНИЕ

Статья посвящена парфюмерно-косметической подсистеме украинского языка как части научно-технической терминосистемы, которая отображает современное состояние и понятийный аппарат сфер парфюмерии и косметики. Развитие рассамариваемой терминологии находится в тесной корреляции с референтной сферой, поэтому данный терминофонд требует особого внимания со стороны лингвистов. Целью проведенного исследования явилось установление

происхождения парфюмерно-косметической терминологии современного украинского языка.

Собранный материал подтвердил, что в составе терминологии парфюмерии и косметики функционируют номинации праславянского происхождения. Исконная лексика, составляющая 5,6 % терминов от собранного нами количества слов (без подсчета словообразовательных дериватов), унаследована из индоевропейского лексического фонда (*вода, сіль*), праславянского языка (*духи, мило, віск*), а также вследствие контактов между восточнославянскими языками и собственного развития украинского языка (*піна, свічка, пробник, освітлювач, білила*). Заимствования доминируют в корпусе терминологии косметических и парфюмерных средств украинского языка (45,6 % от общего числа исследованных нами терминов), что объясняем общетерминологической тенденцией и международным характером парфюмерно-косметической индустрии. Этимологические заимствования, прямые и опосредованные, из греческого (*аромат, крем*), латинского (*гель, концентрат*), французского (*помада, одеколон*), английского языков (*спрей, коректор, тонік*) адаптируются к фонетической, лексико-семантической и грамматической подсистемам языка.

Перспективы дальнейших исследований заключаются в сравнительном изучении лексико-семантической, структурной и функциональной специфики парфюмерно-косметической терминологии украинского языка на фоне других славянских языков.

Ключевые слова: термин, парфюмерно-косметическая терминология, этимология, исконная лексика, заимствования.

O. A. Voytseva,

Doctor of Philological Sciences,
Professor, Chair of General and Slavic Linguistics Department
Odesa I. I. Mechnikov National University,
24 / 26, Frantsuzky Blvd., Odesa,
65058, Ukraine,
tel. : +38(048) 776-04-42,
movoznavstvo98@gmail.com;
Senior Research Office,
Institute of education content modernization,
8, prov. Nakhimova, k. 24, Odesa, 65014, Ukraine

**PERFUME-COSMETIC TERMINOLOGY
OF THE UKRAINIAN LANGUAGE AND ITS ORIGIN**

Summary

The article is devoted to the perfumery-cosmetic subsystem of the Ukrainian language as a part of the scientific and technical terminology, which reflects the current state and conceptual apparatus of both spheres: perfumery and cosmetics. The development of the studied term info requires special attention on behalf of linguists.

The concepts of perfumery, cosmetics, and cosmetology are verbalized in special terminology as a system of interdependent and interdependent elements, which is used in the process of special and mass communication. The purpose of the study is to establish the origin of the perfume and cosmetic terminology of the modern Ukrainian language.

The collected material confirmed that in the terminology of perfumery and cosmetics nominations of praslavic origin function. The original vocabulary, which amounts to 5.6% of the terms from the number of words we collected (without counting the derivational derivatives), is inherited from the Indo-European lexical fund (*water, salt*), the Proto-Slavic language (*perfume, soap, wax*), and also as a result of contacts between East Slavic languages and own development of the Ukrainian language (*foam, a candle, a sample, concealer, whitener*). Borrowings dominate in the body frame of the terminology of cosmetic and perfumery means of the Ukrainian language (45.6% of the total number of terms studied by us), which is explained by the general trend tendency and the international character of the perfume and cosmetics industry. Etymological borrowed words are direct and mediated from Greek (*aroma, cream*), Latin (*gel, concentrate*), French (*lipstick, cologne*), English (*spray, corrector, tonic*) adapt to the phonetic, lexical and grammatical subsystems of the language.

The prospect of further research is a comparative study of the lexico-semantic, structural and functional specifics of the perfumery-cosmetic terminology of the Ukrainian and other Slavic languages.

Key words: term, perfumery-cosmetic terminology, etymology, primordial vocabulary, borrowed words.

Надійшла до редакції 1.09.2018 р.

УДК 811.161.2'373.237'373.43]: 070

DOI: <https://doi.org/10.18524/2413-0613.2018.22.145401>

Г. Ю. Касім,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри загального та слов'янського мовознавства філологічного факультету

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,

Французький бульвар 24 / 26, м. Одеса, 65058, Україна,

тел.: +38(048) 776-04-42,

movoznavstvo98@gmail.com;

старший науковий співробітник

державної наукової установи „Інститут модернізації змісту освіти”,

пров. Нахімова, 8, к. 24, м. Одеса, 65014, Україна

НОВІ ФЕМІНІТИВИ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ

На сьогодні активне творення та вживання нових фемінітивів в українських електронних ЗМІ є яскравим виявом мовної політики, спрямованої